

Persbericht

Plats
Middelburg

datum
16 maart 2009

Van
Kamer van Koophandel Zuidwest-Nederland

Zeeuwse ondernemers minder somber dan ondernemers in rest Nederland Gevolgen crisis steeds duidelijker in Zeeland

De lente is begonnen, maar de economie in Zeeland zit in een flinke winterdip. De ondernemer in Zeeland is aanmerkelijk somberder gestemd dan eind 2008. Ondanks de slechte cijfers verwacht toch nog tweederde van alle bedrijven de omzet op peil te houden. Ook valt op dat Zeeuwse ondernemers iets minder somber zijn dan gemiddeld in Nederland. Zo verwacht landelijk bijna 38% van de ondernemers een krimp van de omzet. In Zeeland is dit 34%. Eén op de vijf ondernemers in Zeeland ziet dit kwartaal een afname van de werkgelegenheid. In de rest van Nederland is dit één op de drie.

Dit blijkt uit COEN, de Conjunctuur Barometer Zuidwest-Nederland van de Kamer van Koophandel. In het laatste kwartaal van vorig jaar stond het kwik van de barometer in heel Zuidwest-Nederland op 64 (schaal 0-200). Voor het eerste kwartaal van 2009 is het kwik gedaald tot een kou van 19 punten. De weerkaart laat een flinke economische dip zien. Niet alleen ervaart het bedrijfsleven dit in de dagelijkse praktijk, ook zien ondernemers de economische temperatuur nog niet op korte termijn oplopen.

Harde klappen in horeca en industrie

Voor het eerste kwartaal van 2009 verwacht 13% van de Zeeuwse ondernemers een omzettoename, 52% een gelijkblijvende omzet en ruim 34% een krimp van de omzet. Wanneer naar heel Zuidwest-Nederland wordt gekeken, blijkt dat de hardste klappen op het gebied van de omzet vallen in de horeca en industrie, hoewel de transportsector en de bouw ook slecht scoren. De detailhandel en de groothandel worden nog het minst getroffen. Binnen de industrie zijn vooral de productieverwachtingen voor de metaalproducten, hout, papier en basismateriaal uiterst somber. Voor de voedings- en genotmiddelenindustrie en de chemie is het beeld minder negatief.

Bij groeiend aantal bedrijven krimpt het personeelsbestand

Ruim één op de vijf ondernemers in Zeeland ziet dit kwartaal een afname van de werkgelegenheid. In de rest van ons land is dit zelfs één op de drie. De daling van het personeelsbestand is te zien in het gehele bedrijfsleven, met als uitschieters de detailhandel, de industrie en horeca.

Ondanks het sombere beeld dat wordt geschetst over de werkgelegenheid is enige nuance wel op zijn plaats. Immers, bijna driekwart van alle bedrijven verwacht geen veranderingen in het personeelsbestand en een kleine 5% heeft zelfs extra mensen nodig. Het gaat bij deze bedrijven vooral om het verlies van flexibele arbeidskrachten en slechts op beperkte schaal om vaste arbeidskrachten. Het aandeel bedrijven dat krimp in hun personeelsbestand verwacht ligt in Zeeland iets lager dan in de rest van Nederland.

De ongunstige werkgelegenheidsontwikkeling voltrekt zich vrij breed in het bedrijfsleven met als uitschieters de detailhandel, de industrie en horeca.

Effecten vanwege de economische crisis

Belangrijk effect van de crisis is het minder eenvoudig krijgen van bankkredieten: zowel landelijk als in Zeeland geeft ruim één op de vijf ondernemers aan er last van te hebben. Relatief veel ondernemingen in de transport, bouw en detailhandel melden kredietproblemen. In de industrie, horeca en zakelijke dienstverlening is dat minder.

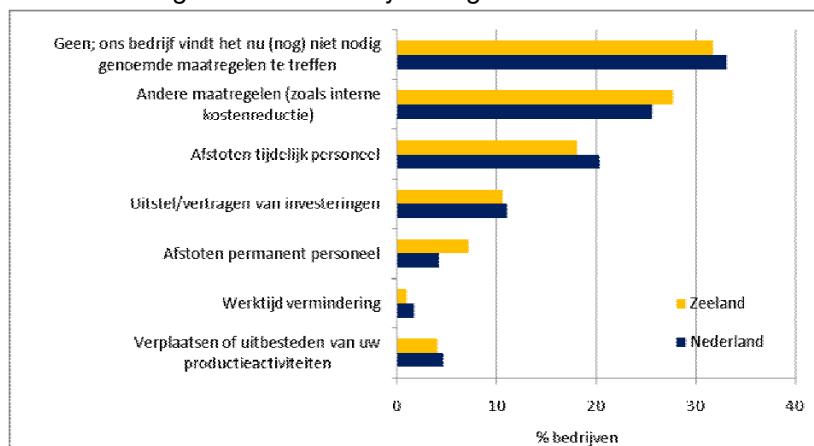
Een ander effect is het grotere debiteurenrisico dat ondernemingen nu lopen. Ongeveer 8% van alle Zeeuwse bedrijven heeft hier mee te maken (landelijk: 11%). Het betreft vooral de grotere – meer op export gerichte – bedrijven en de ondernemingen in de sectoren bouw, industrie en de groothandel. Bijna tweederde van de Zeeuwse ondernemers zegt geen nadelige effecten als gevolg van de kredietcrisis te ervaren.

Maatregelen tegen de economische crisis

Circa 18% van de bedrijven uit Zeeland (landelijk 20%) geeft aan te snijden in het tijdelijke personeelsbestand, terwijl 7% aangeeft ook te snoeien in het vaste personeel. Vooral het grootbedrijf in industrie stoot momenteel tijdelijk personeel af. Opvallend is dat in Zeeland het aandeel bedrijven dat vast personeel afstoot hoger ligt dan gemiddeld in Nederland (7% versus 4%).

In Zeeland meldt 11% van de bedrijven investeringen te zullen uitstellen of vertragen, landelijk ligt op hetzelfde niveau. Het zijn vooral de grotere bedrijven waar dit speelt. Bijna 28% van de bedrijven zegt andere maatregelen te nemen. Het gaat dan vooral overige vormen kostenreductie. Ongeveer 32% van de bedrijven neemt nog geen maatregelen.

Welke maatregelen treffen bedrijven tegen de economische crisis?

Dit zijn de uitkomsten van de Conjunctuurenquête van de Kamer van Koophandel, samen met VNO-NCW, MKB Nederland, het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB). Dit onderzoek, COEN geheten, brengt vier keer per jaar de belangrijkste ontwikkelingen en verwachtingen van het Nederlandse bedrijfsleven in kaart, uitgesplitst naar regio en bedrijfstak.

Voor meer informatie: Kamer van Koophandel Zuidwest-Nederland
Sandra Leenders, T (076) 564 69 34 of M (06) 41 76 80 95. E sandra.leenders@kvk.nl
Marc Volleman, M (06) 83 16 27 06.

Bijlage: resultaten COEN Q1-2009

Indicator	Zeeland			Nederland		
	toename	gelijk	afname	toename	gelijk	afname
Ontwikkeling productie afgelopen 3 mnd	7,6	52,8	39,6	11,6	54,5	34,0
Verwachting productie komende 3 mnd	20,3	54,5	25,2	11,3	52,8	36,0
Beoordeling productiecapaciteit	15,2	47,6	37,1	18,4	69,0	12,6
Ontwikkeling omzet afgelopen 3 mnd	20,1	40,4	39,5	20,9	46,7	32,4
Verwachting omzet komende 3 mnd	13,4	52,3	34,3	13,7	48,8	37,5
Ontwikkeling buitenlandse omzet afgelopen 3 mnd	18,3	34,5	47,2	15,4	44,0	40,6
Verwachting buitenlandse omzet komende 3 mnd	7,4	48,1	44,4	11,7	51,5	36,7
Ontwikkeling orderontvangst afgelopen 3 mnd	9,0	41,6	49,4	13,2	42,6	44,2
Verwachting plaatsing orders bij leveranciers kome	7,6	43,5	48,8	8,8	52,9	38,3
Oordeel huidige orderportefeuille	2,5	57,8	39,7	4,1	67,2	28,7
Verwachting orderontvangst komende 3 mnd	8,3	51,0	40,7	11,7	46,3	41,9
Oordeel buitenlandse orderportefeuille	7,1	52,6	40,3	3,5	65,3	31,3
Verwachting buitenlandse orderontvangst komende 3	7,9	56,8	35,3	12,7	50,6	36,7
Verwachting ontwikkeling verkoopprijzen komende 3	26,7	59,9	13,4	27,4	59,4	13,2
Ontwikkeling personeelssterkte afgelopen 3 mnd	5,5	79,0	15,5	10,5	65,6	23,9
Verwachting personeelssterkte komende 3 mnd	5,2	73,1	21,7	7,1	64,8	28,1
Concurrentiepositie afgelopen 3 mnd binnenlandse markt	6,8	71,4	21,8	11,6	80,2	8,2
Concurrentiepositie afgel. 3 mnd buitenlandse markt EU	2,8	65,3	32,0	6,7	83,2	10,1
Concurrentiep. afgel. 3 mnd buitenlandse markt buiten EU	0,9	75,9	23,2	5,5	84,2	10,3
Ontwikkeling economisch klimaat afgelopen 3 mnd	1,4	36,7	61,9	2,5	38,9	58,6
Verwachting economisch klimaat komende 3 mnd	3,6	47,2	49,2	2,1	45,1	52,8
Ontwikkeling winstgevendheid afgelopen 3 mnd	6,3	47,6	46,1	8,6	52,8	38,6
Beoordeling rendement	14,5	57,4	28,1	15,3	65,4	19,3
Investerings dit jaar in vergelijking met vorig jaar	9,2	50,1	40,7	10,5	52,6	36,9